

## Hallintovaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi**

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 107/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, ulkoasiainvaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

#### *Lausunnot*

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 66/2016 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 1/2017 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 1/2017 vp

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tapio Puurunen, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jaana Heikkinen, sisäministeriö
- poliisiylitarkastaja Stefan Gerkman, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Veera Parko, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Johanna Puiro, sisäministeriö
- oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Heidi Kaila, valtioneuvoston kanslia
- lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström, puolustusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Anna Korhola, puolustusministeriö
- poliisiylitarkastaja Markku Ryymin, Poliisihallitus
- raja- ja meriosaston apulaisosastopäällikkö, eversti Kimmo Elomaa, Rajavartiolaitos
- neuvottelupäällikkö Mika Saarinen, Rajavartiolaitos
- apulaisosastopäällikkö Christel Hägglund, Pääesikunta
- neuvotteleva virkamies Jarmo Huotari, Valtion työmarkkinalaitos
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

- Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- Palkansaajajärjestö Pardia ry
- Päälystöliitto ry
- Suomen Palomiesliitto SPAL ry
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
- Upseeriliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- ympäristöministeriö
- Valtion työmarkkinalaitos
- Suomen ympäristökeskus
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Suomen palopäälystöliitto ry

### **HALLITUKSEN ESITYS**

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poliisilakia, rajavartiolaitoslakia, pelastuslakia, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettua lakia, poliisin hallinnosta annettua lakia, ampuma-aselakia, puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettua lakia ja rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta annettua lakia.

Esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla muutetaan sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevaa lainsäädäntöä. Muutettaviksi ehdotetaan erityisesti päätöksentekomenettelyä, toisen kansallisen viranomaisen antamaa tukea ulkomailla sekä sisäministeriön hallinnonalan virkamiesten toimivaltuuksia, voimankäyttövälineitä, voimakeinojen käyttöä, siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta sekä muuta oikeudellista asemaa koskevia säännöksiä. Muutoksia ehdotetaan myös muun ohella toisen valtion virkamiehen oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi poliisilakiin ehdotettavilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä tehty neuvoston niin sanottu Atlas-päätös.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

#### *Kolmen hallituksen esityksen kokonaisuus*

Eduskunnan käsittelyssä on kolme kansainväliseen apuun liittyvää hallituksen esitystä. Nyt esillä olevaan esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla selkeytetään sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevaa lainsäädäntöä, jotta Suomi voi täysimääräisesti antaa ja ottaa vastaan kansainvälistä apua poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisten toimialoilla.

Suomi on sitoutunut EU:n velvoitteisiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen lainsäädännössä ei ole esteitä näiden velvoitteiden toimeenpanolle.

Kansainvälistä apua koskevaan kokonaisuuteen sisältyvät myös hallituksen esitys laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta (HE 72/2016 vp) sekä hallituksen esitys laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta (HE 94/2016 vp). Ensin mainittu lakiehdotus sisältää säännökset ylimpien valtioelinten (valtioneuvoston yleisistunto, tasavallan presidentti ja eduskunta) päätöksentekomenettelystä, jota noudatetaan kansainvälistä apua annettaessa ja pyydettyäessä (HaVL 3/2017 vp). Jälkimmäisessä hallituksen esityksessä täydennetään puolustusministeriön hallinnonalan kansainvälistä toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Muutoksia ehdotetaan muun muassa kansainvälisen avun antamista ja muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumista sekä apua antavan henkilöstön toimivaltaa ja voimakeinojen käyttöä koskeviin säännöksiin (HaVL 6/2017 vp).

Hallintovaliokunta toteaa, että edellä mainitut hallituksen esitykset liittyvät kiinteästi toisiinsa, ja pitää tärkeänä, että kaikkiin kolmeen kansainvälisen avun antamista ja vastaanottoa koskevaan hallituksen esitykseen (HE 72/2016 vp, HE 94/2016 vp ja HE 107/2016 vp) sisältyvät lait tulevat voimaan samanaikaisesti.

#### *Yhteisvastuulauseke ja keskinäisen avunannon lauseke*

Lissabonin sopimukseen sisällytetyt yhteisvastuulauseke (SEUT 222 artikla) ja keskinäisen avunannon lauseke (SEU 42 (7) artikla) ovat vahvistaneet EU:n jäsenvaltioiden avun antamisen ja pyytämisen keinoja erilaisissa kriisitilanteissa. Yhteisvastuulausekkeen soveltamisala on rajattu kolmeen ei-valtiolliseen uhkakuvaan: terrori-isku ja luonnon tai ihmisen aiheuttama suuronnettomuus. Keskinäisen avunannon lauseke käsittää avunannon aseellisen hyökkäyksen ja sellaiseen rinnastettavan vakavan turvallisuusuhkan tilanteessa. Yhteisvastuulauseke luo EU:lle oikeusperustan toimia sekä velvoittaa jäsenvaltiot antamaan toisilleen apua, kun taas keskinäisen avunannon lauseke sisältää vain jälkimmäisen ulottuvuuden.

Hallituksen esityksen pääasiallisena tavoitteena on toteuttaa yhteisvastuulausekkeen edellyttämät lainsäädäntömuutokset. Valiokunta pitää tätä tavoitetta perusteltuna ottaen huomioon yhteisvastuulausekkeen soveltamisalan selkeä rajautuminen kolmeen edellä mainittuun ei-valtiolliseen uhkakuvaan. Yhteisvastuulausekkeen todennäköisissä toteuttamistilanteissa pääroolissa olisivat

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

jäsenvaltioiden siviiliviranomaiset, Suomessa erityisesti sisäministeriön hallinnonalan viranomaiset.

Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan hallituksen esityksen antamisen jälkeen on tullut esiin, että avunantolauseke ei välttämättä rajoitu vain sotilaallisiin voimavaroihin ja että Suomi voisi antaa toiselle avunantolausekkeeseen vedonneelle jäsenvaltiolle myös sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvaa apua. Vastaavasti Suomi voi pyytää avunantolausekkeeseen vedoten toiselta jäsenvaltiolta vastaavaa apua. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin, että ehdotettua rajavartiolain 15 d §:ää täydennetään siten, että säännöksessä mainittu rajaturvallisuusapu kattaa myös keskinäisen avunannon lausekkeen mukaisen avun.

### *Muut keskeiset ehdotukset*

Sisäministeriön hallinnonalalla on useita kansainvälisiä ja EU-tason järjestelyjä, joita hyödynnän poliisi-, pelastus- ja rajaturvallisuusviranomaiset voivat antaa ja vastaanottaa apua sisäistä turvallisuutta koskevien uhkien ja riskien torjunnassa ja hallinnassa. Esimerkkeinä EU-tason lainsäädäntöön perustuvasta yhteistyöstä mainitaan hallituksen esityksen perusteluissa unionin pelastuspalvelumekanismi, Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) koordinoima yhteistyö sekä niin sanottu Prüm- ja Atlas-yhteistyö, joilla pyritään tehostamaan lainvalvonta- ja poliisiviranomaisten yhteistyötä terrorismin ja rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi.

Poliisilain (872/2011), pelastuslain (379/2011) ja rajavartiolain (578/2005) säännöksiä kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksentekomenettelystä ehdotetaan tarkennettaviksi ja täydennettäväksi, jotta Suomi voi nykyistä tehokkaammin osallistua kansainväliseen poliisi-, pelastus- ja rajavartioyhteistyöhön. Lisäksi muutoksia ehdotetaan erityisesti viranomaisten toisilleen ulkomailla antamaa tukea koskeviin säännöksiin sekä virkamiesten oikeuksiin ja velvollisuuksiin kansainvälisen avun tilanteissa.

Poliisilakiin lisätään säännökset päätöksenteosta Prüm- ja Atlas-yhteistyössä sekä kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä muissa tilanteissa. Poliisihallitus tekee ehdotuksen mukaan päätöksen Prüm-yhteistyön käynnistämisestä tai Atlas-päätöksessä tarkoitetun avun antamisesta tai pyytämisestä, ellei asialla ole erityistä merkitystä Suomen sisäisen turvallisuuden kannalta ja toimintaan on käytettävissä eduskunnan myöntämät määrärahat ja muut resurssit. Näissä tilanteissa päätöksen tekee sisäministeriö.

Rajavartiolakiin ehdotettavat muutokset koskevat muun muassa rajaturvallisuusavun antamista yhteisvastuulauseketilanteissa ja päätöksentekoa Rajavartiolaitoksen osallistumisesta Prüm- ja Atlas-yhteistyöhön. Päätös Suomen pyytämästä tai antamasta rajaturvallisuusavusta yhteisvastuulauseketilanteissa tehdään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta ehdotetun lain mukaan. Päätöksen Rajavartiolaitoksen osallistumisesta Prüm- ja Atlas-yhteistyöhön tekee Rajavartiolaitoksen päällikkö.

Pelastuslain säännöstä sisäministeriön päätöksenteosta antaa tai pyytää pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua ei ehdoteta muutettavaksi. Pelastustoimeen kuuluvan avun määritelmää ehdotetaan kuitenkin täsmennettäväksi. Määritelmässä otetaan huomioon muutokset kansainvä-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

lisen pelastustoiminnan luonteesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös unionin pelastuspalvelumekanismista (1313/2013/EU).

Sääntelyä viranomaisen tuesta toiselle viranomaiselle Suomen alueen ulkopuolella ehdotetaan täydennettäväksi. Rajavartiolaitos voi ehdotuksen mukaan antaa pelastusviranomaiselle, poliisille ja Tullille tukea Suomen alueen ulkopuolella näiden toimialaan kuuluvassa tehtävässä. Rajavartiolaitos voi antaa poliisille sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimakeinojen käyttöä edellyttävää tukea myös toisen EU-jäsenvaltion merialueella ja talousvyöhykkeellä toisen jäsenvaltion pyynnöstä terrorismintorjuntatehtävässä, joka perustuu EU-lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen. Rajavartiolaitoksella on tietyin edellytyksin oikeus saada tukea Puolustusvoimilta Suomen alueen ulkopuolella. Puolustusvoimien tuki ei voi sisältää sotilaallisia voimakeinoja eikä rajavartiomiehelle säädettyjen toimivaltuuksien käyttämistä.

Myös poliisilakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset toisen Suomen viranomaisen oikeudesta antaa poliisille tukea poliisitehtävän suorittamiseksi kansainvälisen avun tilanteissa. Tuki voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarusteiden tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä tai rajavartiolain 77 a §:ssä tarkoitettua voimakeinojen käyttöä terrorismirikoksen estämiseksi tai torjumiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Lisäksi poliisilain, rajavartiolain ja puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) säännöksiin poliisin oikeudesta saada sotilaallista virka-apua ja tukea tehdään säännösten sanamuotoa koskevia muutoksia.

Poliisilain ja rajavartiolain säännöksiin toisen EU:n jäsenvaltion tai muun vieraan valtion virkamiesten toimivaltuuksista Suomessa, oikeudesta käyttää voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä sekä eräistä muista oikeuksista ja velvollisuuksista vastaamaan kansainvälisen avun tilanteiden vaatimuksia ehdotetaan myös muutoksia. Samalla täydennetään suomalaisen poliisimiehen toimivaltuuksia, siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta ja muuta oikeudellista asemaa kansainvälisen avun tilanteissa sekä suomalaisen rajavartiomiehen toimivaltuuksia ja oikeutta voimakeinojen käyttämiseen rajaturvallisuusapua annettaessa koskevaa sääntelyä.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

*Lakiehdotusten suhde ehdotettuun lakiin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevista päätöksenteosta*

Sisäministeriön hallinnonalan lainsäädännössä ei hallituksen esityksen perustelujen mukaan ole kaikilta osin riittävän kattavia säännöksiä päätöksenteosta kansainvälisen avun tilanteissa. Näitä säännöksiä tarvitaan EU:n yhteisvastuulausekkeen toimeenpanoon liittyvissä tilanteissa ja muissakin kansainvälisen avun tilanteissa. Ylimpien valtioelinten päätöksentekomenettelystä kansainvälistä apua annettaessa ja pyydettyä ehdotetaan säädettäväksi hallituksen esitykseen HE 72/2016 vp sisältyvässä lakiehdotuksessa.

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

Valiokunta tähdentää, että kaikissa kansainvälisen avun antamista tai pyytämistä koskevissa tilanteissa on oltava selvää, miten avusta päätetään. Erityisen tärkeää tämä on tilanteissa, jotka edellyttävät nopeaa päätöksentekoa tai jotka koskevat useita toimialoja. Tämän vuoksi on tarpeen arvioida nyt ehdotettujen säännösten suhdetta edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettuun päätöksentekomenettelyyn.

Ehdotettua lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta sovelletaan päätöksentekoon, joka koskee kansainvälisen avun antamista toiselle valtiolle, EU:lle tai kansainväliselle järjestölle sekä kansainvälisen avun pyytämistä niiltä. Edellytyksenä lain soveltamiselle on, että kyse on avusta, joka perustuu EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 222 artiklaan (yhteisvastuulauseke) tai EU:sta tehdyn sopimuksen (SEU) 42 artiklan 7 kohtaan (keskinäisen avunannon lauseke). Lisäksi kyseeseen voi tulla apu, johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja tai johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Myös ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä sekä laajakantoinen ja periaatteellisesti tärkeä apu kuuluvat ehdotetun lain soveltamisalaan.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan muu kuin edellä mainittua kansainvälistä apua koskeva päätöksenteko, josta säädetään toimialakohtaisessa lainsäädännössä, esimerkiksi pelastuslaissa, rajavartiolaissa ja poliisilaissa. Muun kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta säädetään näin ollen erikseen. Perustelujen mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle on tarkoitus rajata sellainen kansainvälistä apua koskeva päätöksenteko, joka ei ylitä kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lain soveltamiskynnystä.

Nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa on viittauksia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annettavaksi ehdotettuun lakiin. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 66/2016 vp) todennut tarkoituksena olevan, että lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta sovellettaisiin aina siinä säädettyjen edellytysten täytyessä. Perustuslakivaliokunta onkin esittänyt, että mainittuihin säädösviittauksiin lisätään maininta ehdotetun päätöksentekoa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lain menettelysäännösten ensisijaisuudesta.

Hallintovaliokunta toteaa saadun selvityksen perusteella, että ehdotettujen päätöksentekoa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lain ja nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakien soveltamisalat eroavat toisistaan. Ensin mainittua lakia sovelletaan sisäministeriön hallinnonalan kansainväliseen apuun aina, kun on kyse yhteisvastuulausekkeen tai keskinäisen avunannon lausekkeen mukaisesta avusta. Esimerkiksi rajavartiolakiin ehdotetun 15 d §:n mukaan yhteisvastuulausekkeen mukaisiin tilanteisiin sovelletaan lakia kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta. Näin toimitaan myös aina, kun apu sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Muissa tilanteissa päätöksentekomenettely määräytyy sen mukaan, kuinka merkittävästä päätöksenteosta on kyse. Valiokunta pitää edellä esitetyn perusteella hallituksen esityksessä ehdotettuja viittauksia päätöksenteosta kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevaan lakiin pääosin riittävän täsmällisinä. Valiokunta ehdottaa kuitenkin mainittuja viittauksia täsmennettäväksi jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmevin tavoin, jotta säännöksistä käy mahdollisimman selvästi ilmi, mitä päätöksentekomenettelyä kussakin tilanteessa noudatetaan.

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

### *Terrorismirikosten määritelmä lakiehdotuksissa*

Poliisilakiin, puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin ja rajavartiolakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset sotavarustein tapahtuvasta asevoiman käyttämisestä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 66/2016 vp) todennut, että ehdotetuissa säännöksissä on varsin täsmällisesti määritelty ne toimivaltuudet, jotka ovat käytössä. Suhteellisuusvaatimuksen kannalta olennaista on, että sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttäminen on rajattu tilanteisiin, joissa se on välttämätöntä suuren ihmismäärän hengen tai terveyden suojaamiseksi välittömästi uhkaavalta vakavalta vaaralta ja joissa vaaraa ei ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttäminen on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan rajattu ehdotetuissa poliisilain 9 luvun 2 a §:n 2 momentissa ja rajavartiolain 77 a §:n 1 momentissa asianmukaisesti tilanteisiin, joissa on kyse vakavimpien rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen terrorismirikosten estämisestä tai keskeyttämisestä (rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohta ja 2 momentti). Tällainen rajausta sisältyy myös puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n 1 momenttiin, jota ei nyt ehdoteta muutettavaksi. Sen sijaan ehdotetussa poliisilain 2 luvun 17 §:ssä jää jossakin määrin epäselväksi, onko siinä tarkoitus laajentaa sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttöä myös muiden terrorismirikosten estämiseen ja keskeyttämiseen.

Hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin mainittua säännöstä täsmennettäväksi siten, että sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttöä koskevat toimivaltuudet rajataan kaikilta osin vain vakaviin terrorismirikoksiin.

### *Toisen viranomaisen tuki poliisille kansainvälistä apua annettaessa*

Sisäisen turvallisuuden haasteet ja rajat ylittävät uhat edellyttävät yhä tiiviimpää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kansainvälinen yhteistyö voi edellyttää, että Suomi lähettää ulkomaille useamman kuin yhden viranomaisen toimialaan kuuluvaa apua tai vastaavasti pyytää apua toiselta valtiolta, EU:lta tai kansainväliseltä järjestöltä. Valiokunta pitää tärkeänä, että lainsäädännössä on varauduttu mahdollisimman laaja-alaisesti tilanteisiin, joissa kansainvälisen avun antaminen voi tulla kyseeseen.

Kansainvälinen apu muodostuu sisäministeriön hallinnonalalla toimivaltaisen viranomaisen (poliisi, Rajavartiolaitos, pelastustoimi) antamasta tai pyytämästä avusta kyseisen viranomaisen toimialalla. Apu voi myös sisältää toisen Suomen viranomaisen tukea toimivaltaiselle viranomaiselle. Kun päätös annettavasta tai pyydetystä apukokonaisuudesta tehdään, toimivaltainen viranomainen kokoaa apukokonaisuuden. Viranomainen, jolta tukea pyydetään, tekee päätöksen tuen antamisesta omaa toimialaansa koskevan lainsäädännön mukaisesti. Menettely vastaa näin ollen kansallista virka-aputilannetta.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on nykyinen toimivallanjako viranomaisten välillä. Suomen viranomaisilla on oltava samat toimivaltuudet kansainvälisen avun tilanteissa kuin Suomen alueella toimittaessa, jotta kriisitilanteissa ei synny epäselvyyksiä toimivaltuuksista. Tämä on olennaista myös viranomaisten koulutuksen ja resurssien kohdentamisen näkökulmasta.

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

Poliisi voi nykyisen virka-apulainsäädännön nojalla saada virka-apua toiselta viranomaiselta poliisitehtävien suorittamiseksi vain Suomen alueella. Lisäksi muiden viranomaisten antamasta tuesta poliisille on säännöksiä toimialakohtaisessa lainsäädännössä. Nyt ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on mahdollistaa Suomen osallistuminen mahdollisimman laajasti kansainväliseen yhteistyöhön. Poliisilakiin ehdotetaan lisättäviksi kattavat säännökset poliisin mahdollisuudesta ottaa vastaan toisen suomalaisen viranomaisen tukea poliisin suorittaessa poliisitehtävää ulkomailta sekä tätä tukea koskevasta päätöksenteosta.

Poliisilla on ehdotetun sääntelyn mukaan mahdollisuus hyödyntää poliisitehtävissä muiden viranomaisten erityisasiantuntemusta, henkilövoimavaroja tai kalustoa vaativissa tilanteissa myös Suomen alueen ulkopuolella. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi yhteisvastuulausekkeen kattamat tilanteet. Tukea voidaan pyytää vain, jos poliisin voimavarat ovat riittämättömät kansainvälisen avunantotehtävän suorittamiseen tai jos siihen tarvitaan poliisilta puuttuvaa erityishenkilöstöä tai -välineistöä.

Oleellinen muutos nykytilaan on, että Puolustusvoimat voi antaa myös sotavarustein tapahtuvaa asevoiman käyttöä sisältävää tukea poliisille Suomen alueen ulkopuolella silloin, kun on kyse vieraan valtion pyynnöstä annettavasta terrorismin torjuntaan liittyvästä avusta. Aiemmin Puolustusvoimien tuki poliisille on rajoittunut asiantuntemukseen ja materiaaliin. Rajavartiolaitos voi jatkossa antaa sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimankäyttöä sisältävää tukea poliisille terrorismin torjuntaan liittyvissä tilanteissa EU-valtioiden merialueella. Kaikissa näissä tilanteissa tehtävä suoritetaan kuitenkin poliisin johdolla.

Poliisilain 9 luvun 2 a §:n 4 momenttiin ehdotetaan uudenlaista säännöstä siitä, että erityisestä syystä sisäministeriö voi pyytää toista Suomen viranomaista antamaan tukea poliisille kansainvälistä apua annettaessa ilman suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa. Tuki ei näissä tilanteissa voisi sisältää voimakeinojen käyttöä. Valiokunta tähdentää, että ehdotettu säännös merkitsee poikkeusta siihen lähtökohtaan, että poliisin toimialaan kuuluvat tehtävät toteutetaan poliisin suorassa johdossa ja läsnä ollessa myös kansainvälisen avunannon tilanteissa.

Saadun selvityksen mukaan kansallisissa virka-aputilanteissa ja niihin liittyvässä ohjeistuksessa korostetaan, että Puolustusvoimien virka-apuosasto on apua pyytäneen toimivaltaisen viranomaisen johdossa antaessaan virka-apua muulle viranomaiselle. Vaatimus menettelytapojen selkeydestä korostuu kansainvälisen avun tilanteissa. Puolustusvaliokunta on lausunnossaan (PuVL 1/2017 vp) pitänyt suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa kaikissa avunantotehtävissä tarpeellisenä, myös silloin, kun voimakeinoapua ei anneta.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettujen poliisilain säännösten tavoitteena on mahdollistaa joustavasti se, että Suomi pystyy kaikissa tilanteissa osallistumaan kansainvälisen avun antamiseen poliisitehtävien suorittamiseksi. Valiokunta kuitenkin korostaa, että poliisi on vastuuviranomainen poliisin toimialaan kuuluvassa kansainvälisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa ja muussa kansainvälisessä yhteistyössä. Näin ollen muu viranomainen ei voi antaa kansainvälistä apua poliisin toimialalla yksin. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen muuttamista tältä osin. Ehdotettu muutos korostaa toimivaltuuksien selkeyttä kansainvälisen avun tilanteissa.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### *Yhteispartiointi ja menettely kiiretilanteissa*

Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on ehdotetun poliisilain 9 luvun 9 c §:n mukaan Prüm- ja Atlas-yhteistyössä Suomen alueella oikeus suomalaisen poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Myös voimakeinojen käyttö on suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa mahdollista. Jos kyse on Prüm-päätöksen nojalla tapahtuvasta toiminnasta, vieraan valtion toimivaltainen virkamies voi toimia myös suomalaisen rajavartiomiehen tai tullimiehen ohjauksessa.

Hallituksen esitys sisältää säännöksen Prüm-päätöstä edeltäneen Prüm-sopimuksen täytäntöönpanosta. Sopimus mahdollistaa sopimuspuolten viranomaisten tulon rajan yli kiiretilanteissa ilman pyyntöä. Tämä sääntely on edelleen voimassa. Suomen maarajanaapurivaltiot eivät ole Prüm-sopimuksen osapuolia, joten käytännössä tämän soveltaminen jäänee vähäiseksi.

Prüm-päätöksessä ei ole säännöstä kiiretilanteista. Yhteiset partiot ja yhteiset operaatiot jäsenmaiden välillä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden suojaamiseksi ovat kuitenkin mahdollisia. Jäsenvaltiot voivat kansallisesti säätää tarkemmin yhteisten partioiden ja operaatioiden sisällöstä. Käytännön yksityiskohdista tulee tehdä täytäntöönpanosopimus toimivaltaitten viranomais-ten välillä.

Saadun selvityksen mukaan Suomen ja Ruotsin välillä on jo toteutettu laaja koulutus ns. yhteispartioinnin toteuttamiseksi maiden välisellä pohjoisella alueella. Tavoitteena on käynnistää yhteispartiointi, kun molemmat maat ovat saattaneet Prüm-päätöksen kansallisesti voimaan. Käytännön yhteistyön yksityiskohdista on saadun selvityksen mukaan ollut tarkoitus sopia Poliisihallituksen ja Ruotsin vastaavan viranomaisen välillä. Parhaillaan selvitetään kuitenkin sitä, tarvitaanko asiasta valtiosopimus. Yhteispartioinnin on tarkoitus olla luonteeltaan jatkuvaa, ja tavoitteena on, että kiiretilanteissa osapuolet voivat toimia toistensa alueella ilman vastaanottavan valtion poliisimiehen läsnäoloa, mutta tämän ohjauksessa ja hyväksymänä. Prüm-päätöksen lähtökohtana on, että lähettävän valtion virkamiehet toimivat isäntävaltion alueella pääsääntöisesti isäntävaltion toimivaltaisen virkamiehen läsnä ollessa. Kiiretilanne olisi perusteltu poikkeus tästä läsnäolovaatimuksesta.

Määräykset ja ohjeet voidaan näissä tilanteissa antaa etukäteen, ja toisen jäsenvaltion virkamiehen tulee olla teknisin apuvälinein yhteydessä suomalaiseen virkamieheen tilanteen vaatiessa lisäohjeita tai määräyksiä. Tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi Suomen läntisellä maarajalla, jossa etäisyydet ovat erityisen pitkät. Tällöin ruotsalainen tai norjalainen partio voisi toimia Suomen puolella ilman Suomen viranomaisten läsnäoloakin, mutta suomalaisen virkamiehen johdon ja valvonnan alaisina.

Suomella ei ole kiiretilanteita koskevaa valtiosopimusta Ruotsin tai Norjan kanssa poliisin toimialalla. Poliisin toimialan kansainvälisestä yhteistyöstä tilanteissa, joihin ei ole sovellettavissa kansallista tai EU-lainsäädäntöä taikka valtiosopimusta, säädetään ehdotetussa poliisilain 9 luvun 9 b §:ssä. Säännös mahdollistaa esimerkiksi norjalaisen poliisimiehen tulon Suomen alueelle suorittamaan poliisitehtävää. Mainitussa pykälässä edellytetään sisäministeriön päätöstä, eikä se

## **Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp**

näin ollen soveltu esimerkiksi tilanteeseen, jossa on käsillä välitön hengenvaara. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös näihin tilanteisiin löydetään toimiva ratkaisu mahdollisimman pian.

### *Palvelussuhteen ehdot ulkomailla*

Ehdotetun poliisilain 9 luvun 9 g §:n mukaan poliisimiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen suorittaessaan poliisilaissa tarkoitettua virkatehtävää Suomen alueen ulkopuolella sovelletaan samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä. Myös rajavartiomiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen toimiessaan rajavartiolain 15 b—15 d §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä sovelletaan ehdotetun rajavartiolain 35 h §:n mukaan Suomen alueen ulkopuolella samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä, jollei vastaanottava valtio rajoita oikeuksia EU:n lainsäädännön tai kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Virkamiehet ovat kansallisen virkasuhdelainsäädännön alaisia myös kansainväliseen yhteistyöhön osallistuessaan, ja heihin sovelletaan voimassa olevia valtion yleisiä ja sopimusalojen tarkentavia virkaehtosopimuksia. Prüm- ja Atlas-yhteistyöhön lähetetään pääsääntöisesti kansainväliseen yhteistyöhön koulutettuja poliiseja. Rajavartiolaitoksen henkilöstöstä määrättäisiin rajaturvallisuusavun antamiseen ulkomaille virkamiehet kunkin operaation tilannekuvaan perustuvan määrällisen ja laadullisen tarpeen mukaan. Saadun selvityksen perusteella näihin tehtäviin käytetään lähtökohtaisesti niitä rajavartiomiehiä, jotka ovat ilmoittaneet halukkuutensa kansainväliin tehtäviin hakeutumalla vapaaehtoisesti Rajavartiolaitoksen kansainväliseen valmiusjoukkoon. Rajaturvallisuusavun antamiseen liittyvät tehtävät ovat rajavartiomiesten virkatehtäviä, ja ne suoritetaan virkamatkaperustaisesti. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan uuteen lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet kansainvälisen avun antamisesta kyetään täyttämään henkilöstön vapaaehtoisuuden pohjalta, mikä on merkityksellistä kansainväliseen tehtävään osallistuvan motivaation kannalta.

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelussuhteesta ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kansainvälisen avun antamiseen osallistuviin poliisimiehiin ja yhteisvastuulausekkeeseen perustuvaa rajaturvallisuusapua toisessa EU-jäsenvaltiossa antaviin rajavartiomiehiin on tarkoitus soveltaa hallituksen esityksen antamishetkellä valmistelussa ollut lakia tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä. Mainittu laki (1522/2016) on tullut voimaan 1.1.2017. Valiokunta ehdottaa tästä johtuen yksityiskohtaisista perusteluista ilmeneviä muutoksia 1. ja 7. lakiehdotukseen.

## **VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT**

### **1. Laki poliisilain muuttamisesta**

#### **2 luku**

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

**17 §. Voimakeinojen käyttö.** Säännökset sotavarustein tapahtuvasta asevoiman käyttämisestä ehdotetaan otettaviksi poliisilakiin (1. lakiehdotuksen 2 luvun 17 § ja 9 luvun 2 a §), puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettuun lakiin (4. lakiehdotuksen 4 §) sekä rajavartiolakiin (7. lakiehdotuksen 77 a §).

Poliisilla on voimassa olevan pykälän 4 momentin mukaan oikeus puolustusvoimien avustuksella sekä Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä Rajavartiolaitoksen avustuksella käyttää sotilaallisia voimakeinoja terrorismirikoksen estämiseksi ja keskeyttämiseksi sen mukaan kuin puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa ja rajavartiolain 77 a—77 d §:ssä säädetään.

Ehdotetun poliisilain 2 luvun 17 §:n mukaan poliisilla on oikeus Puolustusvoimien avustuksella käyttää virkamiehen henkilökohtaisen aseensa käyttöä voimakkaampaa, sotavarustein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoimaa terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettua lakia ja puolustusvoimista annettua lakia. Poliisilla on ehdotuksen mukaan oikeus rajavartiolaitoksen avustuksella käyttää rajavartiolain 77 a §:ssä tarkoitettuja voimakeinoja terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen mainitun lain 77 a—77 d §:ää.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 66/2016 vp) todennut olevan suhteellisuusvaatimuksen kannalta olennaista, että sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttäminen on rajattu tilanteisiin, joissa se on välttämätöntä suuren ihmismäärän hengen tai terveyden suojaamiseksi välittömästi uhkaavalta vakavalta vaaralta ja joissa vaaraa ei ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttäminen on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan rajattu 1. lakiehdotuksen 9 luvun 2 a §:n 2 momentissa ja 7. lakiehdotuksen 77 a §:n 1 momentissa asianmukaisesti tilanteisiin, joissa on kyse vakavimpien rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen terrorismirikosten estämisestä tai keskeyttämisestä (rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohta ja 2 momentti). Tällainen raja sisältyy myös puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n 1 momenttiin, jota ei nyt ehdoteta muutettavaksi. Sen sijaan 1. lakiehdotuksen 2 luvun 17 §:ssä jää jossakin määrin epäselväksi, onko siinä tarkoitus laajentaa sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttöä myös muiden terrorismirikosten estämiseen ja keskeyttämiseen.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 1. lakiehdotuksen 2 luvun 17 §:n 4 momenttia täsmennettäväksi siten, että sotavarustein tapahtuvan asevoiman käyttöä koskevat toimivaltuudet rajataan kaikilta osin vain vakaviin terrorismirikoksiin.

## 9 luku

**2 a §. Toisen viranomaisen tuki poliisille kansainvälistä apua annettaessa.** Pykälän 2 momentissa ehdotetaan sisäministeriön pyynnöstä poliisille poliisitehtävän suorittamiseksi tukea antavan virkamiehen siviili- ja rikosoikeudellisen vastuun osalta viitattavaksi ehdotetun lain 9 f §:ään. Mainitun pykälän mukaan poliisimieheen, joka suorittaa Suomen alueen ulkopuolella nyt puheena olevaa virkatehtävää, sovelletaan poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

Saadun selvityksen mukaan sotilaisiin on sovellettava aina sotilaita koskevaa sääntelyä, esimerkiksi rikoslain 45 lukua, eikä poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä. Puolustusvaliokunta on lausunnossaan (PuVL 1/2017 vp) todennut, ettei sotilaan siviili- ja rikosoikeudellinen asema voi olla riippuvainen siitä, toimiiko hän puolustusvoimien omassa tehtävässä vai onko kyse toisen viranomaisen tukemisesta. Puolustusvaliokunta on viitannut myös joukkojen asemaa koskeviin sopimuksiin (esim. NATO/PFP SOFA ja EU SOFA), joissa on määräyksiä muun muassa maahantulomuodollisuuksista, aseenkanto-oikeudesta, tuomiovallan käytöstä ja vahingonkorvausvelvollisuudesta.

Edellä todetuista syistä hallintovaliokunta ehdottaa pykälän 2 momentin loppuun lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan tukea antavan sotilaan siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta puolustusvoimien antaessa poliisille tukea kansainvälisen avun tilanteissa säädetään erikseen. Näin sotilaan rikosoikeudelliseen asemaan voidaan soveltaa rikoslain 45 luvun sotilasrikoksia koskevia säännöksiä. Tämä ei aiheuta muutoksia toimivaltuuksia koskevaan sääntelyyn.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että sisäministeriö voi erityisestä syystä, apua pyytävän valtion suostumuksella, pyytää toista viranomaista antamaan poliisille tukea poliisitehtävän suorittamiseksi kansainvälisessä avunantotilanteessa ilman suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa. Perustelujen mukaan tällainen menettely on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja sovellettavaksi vain tilanteisiin, joissa sisäministeriö saatuaan Poliisihallituksen operatiivisen arvion tilanteen luonteesta ja avun tarpeesta toteaa, ettei suomalaisen poliisimiehen läsnäolo ole välttämätöntä. Nämä tilanteet voivat liittyä esimerkiksi räjähteiden ja muiden vaarallisten aineiden käsitteilyyn soveltuvan kaluston tai erityisasiantuntemuksen toimittamiseen ulkomaille.

Poliisilakiin ehdotettujen säännösten tarkoituksena on mahdollistaa Suomen osallistuminen kansainvälisen avun tehtäviin mahdollisimman laajasti myös poliisin toimialalla. Valiokunta korostaa, että poliisi on vastuuviranomainen poliisin toimialaan kuuluvassa kansainvälisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa ja muussa kansainvälisessä yhteistyössä. Näin ollen muu viranomainen ei voi antaa kansainvälistä apua poliisin toimialalla yksin. Valiokunta pitää suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa kaikissa kansainvälisissä poliisin toimialan avunantotehtävissä ulkomailta tarpeellisenä. Valiokunta ehdottaa, että ehdotettu 4 momentin säännös poistetaan lakiehdotuksesta. Samalla ehdotettu 5 momentti muuttuu 4 momentiksi, ja siinä viitataan 1 ja 4 momentin asemesta vain 1 momenttiin.

**9 a §. Päätöksenteko Prüm- ja Atlas-yhteistyössä.** Valiokunta ehdottaa pykälän 5 momentin sanamuodon muuttamista sen selkiyttämiseksi, että kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta ehdotettua lakia sovelletaan aina siinä säädettyjen edellytysten täytyessä. Ehdotetun pykälän säännöksiä sovelletaan päätöksentekoon, jollei edellä mainitusta laista muuta johdu.

**9 b §. Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen muissa tilanteissa.** Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että sisäministeriö voi päättää säännöksessä tarkoitetusta avusta, jollei muusta laista, EU:n lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan puolestaan viitattavaksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta ehdotettuun lakiin. Valiokunta on edellä yleisperusteluissa pitänyt tärkeänä, että kaikissa kansainvälisen avun antamista tai pyytämistä

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

koskevista tilanteissa on oltava selvää, miten avusta päätetään. Valiokunta ehdottaa selkeyden vuoksi ehdotetun pykälän 4 momentin poistamista lakiehdotuksesta. Pykälän 2 momentin viittaus muuhun lakiin kattaa myös ehdotetun päätöksentekoa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lain.

**9 d §. Vieraan valtion virkamiehen asema muissa tilanteissa Suomen alueella.** Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän 1 momenttiin.

**9 g §. Poliisimiehen oikeudellinen asema kansainvälistä apua annettaessa.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että poliisimiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin sovelletaan Suomen alueen ulkopuolella samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virka-tehtävässä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että virkamiesasemaan kuuluvista eduista säädetään virkaehtosopimuksissa. Valiokunta toteaa viimeksi mainitun informatiivisen säännöksen tässä yhteydessä tarpeettomaksi. Palvelussuhteen ehdot määräytyvät virkaehtosopimusten mukaisesti.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että pykälään lisätään valiokunnan yleisperusteluissa todetuilla perusteilla uusi 2 momentti, jonka mukaan poliisilain 9 a ja 9 b §:n mukaisiin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallinta-tehtävässä annettua lakia.

## 6. Laki pelastuslain 38 §:n muuttamisesta

**38 §. Kansainvälinen pelastustoiminta.** Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin sanamuodon muuttamista kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annettavaksi ehdotetun lain menettelysäännösten ensisijaisuuden selkeyttämiseksi. Samalla valiokunta ehdottaa ehdotetun 2 momentin poistamista, koska viittaus päätöksentekoa kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevaan lakiin sisältyy jo pykälän 1 momenttiin.

## 7. Laki rajavartiolain muuttamisesta

**15 c §. Rajavartiolaitoksen osallistuminen kansainväliseen tehtävään sekä teknisen tai operatiivisen avun pyytäminen.** Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin sanamuodon muuttamista kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annettavaksi ehdotetun lain menettelysäännösten ensisijaisuuden selkeyttämiseksi.

**15 d §. Rajaturvallisuusavun pyytäminen ja antaminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklassa tarkoitetussa tilanteessa.** Saadun selvityksen mukaan esityksen antamisen jälkeen on tullut esiin, että SEU 42 (7) artiklan mukainen avunantolauseke ei välttämättä rajoitu vain sotilaallisiin voimavaroihin ja että Suomi voi antaa toiselle avunantolausekkeeseen vedonneelle jäsenvaltiolle myös sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvaa apua. Vastavasti Suomi voi pyytää avunantolausekkeeseen vedoten toiselta jäsenvaltiolta vastaavaa apua.

Ulkoasiainvaliokunta on pitänyt lausunnossaan (UaVL 1/2017 vp) tärkeänä keskinäisen avunannon lausekkeen huomioimista kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen liittyen myös sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten toimialalla. Ulkoasiainvaliokunta on ulko- ja

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 6/2016 vp) käsittelyn yhteydessä todennut katsovansa, että avunantolauseketta on tulkittava siten, että se edellyttää jäsenvaltioilta valmiutta tarvittaessa antaa apua, jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan hyökkäyksen kohteeksi (UaVM 9/2016 vp). Avunantolausekkeen toimeenpanoa koskevasta päätöksenteosta ei Lissabonin sopimuksessa ole määräyksiä. Käytännössä kukin jäsenvaltio päättää itse omalta osaltaan avun antamisesta ja sen muodoista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sisäministeriön hallinnonalan turvallisuusviranomaisien toimet ovat osana mahdollisia tukimuotoja. Tästä syystä valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 2 momenttia täydennettäväksi viittauksilla EU:sta tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan (keskinäisen avunannon lauseke). Samalla valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa muutettavaksi vastaamaan sen muutettua sisältöä.

**35 h §. Rajavartiomiehen oikeudellinen asema Suomen alueen ulkopuolella.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että rajavartiomiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin sovelletaan Suomen alueen ulkopuolella samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä, jollei vastaanottava valtio rajoita oikeuksia EU:n lainsäädännön tai kansainvälisen sopimuksen perusteella. Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän 1 momenttiin. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että virkamiesasemaan kuuluvista eduista säädetään virkaehtosopimuksissa. Valiokunta toteaa viimeksi mainitun informatiivisen säännöksen tässä yhteydessä tarpeettomaksi. Palvelussuhteen ehdot määräytyvät virkaehtosopimusten mukaisesti.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että pykälään lisätään valiokunnan yleisperusteluissa todetuilla perusteilla uusi 2 momentti, jonka mukaan rajavartiolain 15 d §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin osallistuvaan rajavartiomieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia. Pykälään ehdotettavat muutokset vastaavat edellä poliisilain 9 luvun 9 g §:ään ehdotettuja muutoksia.

**79 a §. Puolustusvoimien tuki rajavartiolaitokselle kansainvälistä apua annettaessa.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi puolustusvoimien mahdollisuudesta antaa rajavartiolaitokselle tiettyin edellytyksin virka-apua vastaavaa tukea toisen valtion alueella. Tuen pyytämisestä puolustusvoimilta säädetään ehdotetun 2 momentin mukaan lain 79 §:n 3 momentissa, jonka mukaan tukea pyytää rajavartiolaitoksen esikunta tai kiireellisessä tapauksessa se hallintoyksikkö, joka virka-apua tarvitsee.

Valiokunta toteaa, että sotilaallisia voimavaroja sisältävästä avusta silloinkin, kun sitä annetaan tai vastaanotetaan sisäministeriön hallinnonalalle kuuluvissa tilanteissa, päätetään aina hallituksen esityksiin HE 72/2016 vp ja HE 94/2016 vp sisältyvien lakiehdotusten mukaisesti. Jälkimmäisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa puolustusvoimista annetun lain 12 §:ää, johon nyt esillä olevan pykälän 2 momentissa ehdotetaan viitattavaksi. Valiokunta ehdottaa edellä mainituista syistä pykälän 2 momentin viittausta puolustusvoimista annetun lakiin täsmennettäväksi viittaukseksi mainitun lain 12 §:n 3 momenttiin.

**Johtolause.** Valiokunta on tehnyt lakiehdotuksen johtolauseeseen teknisen korjauksen.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 107/2016 vp sisältyvät 2.—5. ja 8. lakiehdotuksen.*

*Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 107/2016 vp sisältyvät 1., 6. ja 7. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)*

#### *Valiokunnan muutosehdotukset*

### 1.

## Laki

### poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan poliisilain (872/2011) 2 luvun 17 §:n 4 momentti ja 9 luvun 10 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin niistä on ensin mainittu laissa 753/2014, sekä  
lisätään 9 lukuun uusi 2 a ja 9 a—9 h § sekä 9 luvun 10 §:n 1 momenttiin uusi 5 ja 6 kohta seuraavasti:

#### 2 luku

#### Yleiset toimivaltuudet

#### 17 §

#### *Voimakeinojen käyttö*

---

Poliisilla on oikeus puolustusvoimien avustuksella käyttää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarustein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoimaa rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettujen rikosten terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettua lakia (781/1980) ja puolustusvoimista annettua lakia (551/2007). Poliisilla on oikeus rajavartiolaitoksen avustuksella käyttää rajavartiolaiton (578/2005) 77 a §:ssä

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

tarkoitettuja voimakeinoja rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi noudattaen mainitun lain 77 a—77 d §:ää.

-----

### 9 luku

#### Erinäiset säännökset

##### 2 a §

##### *Toisen viranomaisen tuki poliisille kansainvälistä apua annettaessa*

Viranomainen voi antaa sisäministeriön pyynnöstä ja apua pyytävän valtion suostumuksella poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi kansainvälistä apua annettaessa poliisille sellaista tukea, johon asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Tukea voidaan pyytää vain, jos poliisin voimavarat ovat riittämättömät kansainvälisen avunantotehtävän suorittamiseen tai jos siihen tarvitaan poliisilta puuttuvaa erityishenkilöstöä tai -välineistöä.

Tukea antavan virkamiehen tulee toimia tehtävän suorittamista johtavan poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaan ja niiden toimivaltuuksien puitteissa, joihin poliisimies hänet 9 e §:n mukaisesti valtuuttaa. Tukea antavalla virkamiehellä on erittäin tärkeässä ja kiireellisessä tehtävässä oikeus poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joihin poliisimies hänet toimivaltansa nojalla valtuuttaa ja joita tilanne huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Tuki voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa, sotavarustein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä tai rajavartiolaiton 77 a §:ssä tarkoitettua voimakeinojen käyttöä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Tukea antavan virkamiehen siviili- ja rikosoikeudelliseen vastuuseen sovelletaan 9 f §:ää. Tukea antavan sotilaan siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta puolustusvoimien antaessa poliisille tukea kansainvälisen avun tilanteissa säädetään erikseen.

Poliisi vastaa tukitilanteen turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta yleisjohdosta ja osapuolten välisten toimintojen yhteensovittamisesta sekä työturvallisuusjärjestelyistä.

Sisäministeriö voi erityisestä syystä, apua pyytävän valtion suostumuksella, pyytää toista viranomaista antamaan poliisille tukea poliisitehtävän suorittamiseksi kansainvälisessä avunantotilanteessa ilman suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa. Tällöin tuki ei voi sisältää voimakeinojen käyttöä. Tukea antavan virkamiehen tulee noudattaa tehtävän suorittamista johtavan vastaanottavan valtion virkamiesten määräyksiä ja ohjeita. Vieraan valtion alueella tukea antavan virkamiehen toimivaltuuksiin ja siviili- ja rikosoikeudelliseen vastuuseen sovelletaan, mitä 9 e ja 9 f §:ssä säädetään poliisin toimivaltuuksista sekä siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta.

Sisäministeriö päättää 1 ja 4 momentissa tarkoitetun tuen pyytämisestä toiselta viranomaiselta. Tuen antamista koskevasta päätöksenteosta säädetään erikseen.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 9 a §

#### *Päätöksenteko Prüm- ja Atlas-yhteistyössä*

Poliisihallitus päättää:

1) rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS, jäljempänä *Prüm-päätös*, 5 luvussa tarkoitetun yhteistyön (*Prüm-yhteistyö*) käynnistämisestä Suomen alueella ja osallistumisesta vieraan valtion pyynnöstä tämän alueella tapahtuvaan yhteistyöhön;

2) yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin erityistoimintayksiköiden välillä annetussa neuvoston päätöksessä 2008/617/YOS, jäljempänä *Atlas-päätös*, tarkoitetun erityistoimintayksikön avun antamisesta toiselle jäsenvaltiolle tai avun pyytämisestä toiselta jäsenvaltiolta.

Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetun yhteistyön vireilletulosta ja päätöksestä käynnistää yhteistyö sisäministeriölle. Sisäministeriö voi päättää aloitetun yhteistyön tai avun jatkamisesta tai lopettamisesta.

Päätöksen Prüm-yhteistyön käynnistämisestä tai Atlas-päätöksessä tarkoitetun avun antamisesta tai pyytämisestä tekee sisäministeriö, jos asialla on erityistä merkitystä Suomen sisäisen turvallisuuden kannalta.

Mitä 1—3 momentissa säädetään päätöksenteosta, sovelletaan myös Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Itävallan tasavallan välillä rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman muuttoliikkeen torjumiseksi tehdyn sopimuksen (SopS 53 ja 54/2007), jäljempänä *Prüm-sopimus*, 17, 25 ja 27 artiklan nojalla tapahtuvan yhteistyön käynnistämiseen.

~~Sen lisäksi, Mitä~~ päätöksenteosta 1—4 momentissa säädetään **sovelletaan, jollei päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä säädetään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista ( / ) muuta johdu.**

### 9 b §

#### *Kansainvälisen avun antaminen tai vastaanottaminen muissa tilanteissa*

Poliisi on vastuuviranomainen poliisin toimialaan kuuluvassa kansainvälisen avun antamisessa ja vastaanottamisessa.

Jollei muusta laista, Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, sisäministeriö voi vieraan valtion pyynnöstä päättää muusta kuin 9 a §:ssä säädetystä poliisin toimialaan kuuluvasta avun antamisesta apua pyytävälle valtiolle. Sisäministeriö voi vastaavasti pyytää poliisin toimialaan kuuluvaa apua vieraalta valtiolta. Päätöksessä on määriteltävä avun sisältö, virkamiesten toimivaltuudet sekä virkamiehille sallitut aseet, amukset, voimankäyttövälineet ja muut varusteet. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä päätöksen sisällöstä.

Poliisin toimialaan kuuluvaa 2 momentissa tarkoitettua apua voidaan antaa tai pyytää, jos siinä on kyse yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, rikosten torjumisesta, terrorismin uhan torjumisesta tai ihmisen henkeen taikka terveyteen kohdistuvan välittömän vaaran torjumi-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

sesta taikka jos avun antaminen tai pyytäminen on Suomen, apua pyytävän valtion tai Euroopan unionin sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvan uhan vuoksi perusteltua.

~~Sen lisäksi, mitä päätöksenteosta 2 momentissa säädetään, päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä säädetään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevista päätöksenteosta annetussa laissa.~~

### 9 c §

#### *Vieraan valtion virkamiehen toimivaltuudet Prüm- ja Atlas-yhteistyössä Suomen alueella*

Prüm-päätöksen 17 ja 18 artiklassa, Prüm-sopimuksen 17, 25 ja 27 artiklassa sekä Atlas-päätöksen 3 artiklassa tarkoitettuun toimintaan osallistuessaan vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on Suomen alueella oikeus suomalaisen poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti käyttää sellaisia poliisimiehelle kuuluvia toimivaltuuksia, joita suomalainen poliisimies hänelle toimivaltansa nojalla osoittaa. Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus suomalaisen poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa.

Mitä 1 momentissa säädetään suomalaisesta poliisimiehestä, sovelletaan myös suomalaiseen rajavartiomieheen tai tullimieheen, joka johtaa momentissa tarkoitettua Prüm-päätöksen nojalla tapahtuvaa toimintaa.

Vieraan valtion 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan tai tehtävään osallistuvalla toimivaltaisella virkamiehelle voidaan antaa lähettävän valtion suostumuksella oikeus kantaa Suomen alueella aseita, ammuksia ja muita voimankäyttövälineitä ja varusteita.

Vieraan valtion toimivaltaisella virkamiehellä on oikeus käyttää voimankäyttövälinettä vain jos suomalainen poliisimies tai Prüm-päätöksessä tarkoitettun toiminnan osalta myös rajavartiomies tai tullimies toimivaltansa rajoissa yksittäistapauksessa hänet siihen valtuuttaa.

Vieraan valtion toimivaltaiseen virkamieheen, joka käyttää suomalaisen virkamiehen valtuuttamana voimakeinoja tai turvautuu hätävarjeluun, sovelletaan 2 luvun 17 §:n 1 ja 2 momenttia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjeluun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

### 9 d §

#### *Vieraan valtion virkamiehen asema muissa tilanteissa Suomen alueella*

Vieraan valtion virkamiehen osallistuessa 9 b §:n nojalla käynnistettyyn avunantoon Suomen alueella, hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan 9 c §:ää.

Vieraan valtion virkamiehelle voidaan lähettävän valtion suostumuksella antaa oikeus käyttää apua antaessaan kansallista virkapukuaan.

Vieraan valtion virkamies, joka antaa Suomen pyynnöstä Suomen alueella poliisille apua, rinnastetaan tekemiensä rikosten tai häneen kohdistuvien rikosten osalta suomalaisiin virkamiehiin ja on omassa valtiossaan sovellettavan virkasuhdelainsäädännön alainen.

Mitä laissa säädetään valtion velvollisuudesta korvata virkamiehen aiheuttama vahinko, sovelletaan myös vieraan valtion viranomaisen Suomen pyynnöstä Suomen alueella poliisille antaman avun yhteydessä aiheuttamaan vahinkoon.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

Edellä 1—4 momenttia sovelletaan, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

### 9 e §

#### *Poliisimiehen toimivaltuudet kansainvälistä apua annettaessa*

Poliisimiehen suorittaessa tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää Suomen alueen ulkopuolella hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä sovellettavia säännöksiä. Poliisimiehen toimivaltuudet eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, jotka apua vastaanottava valtio hänelle antaa.

Poliisimiehen suorittaessa tehtävää Suomen alueen ulkopuolella siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) nojalla hänen toimivaltuuksiinsa sovelletaan mainittua lakia.

### 9 f §

#### *Poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellinen vastuu kansainvälistä apua annettaessa*

Poliisimieheen, joka suorittaa Suomen alueen ulkopuolella tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää, sovelletaan poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

### 9 g §

#### *Poliisimiehen oikeudellinen asema kansainvälistä apua annettaessa*

Poliisimiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettua virkatehtävää Suomen alueen ulkopuolella sovelletaan samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä. ~~Virkamiesasemaan kuuluvista eduista säädetään virkaehtosopimuksissa.~~

Edellä 9 a ja 9 b §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin osallistuvaan poliisimieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia (1522/2016).

### 9 h §

#### *Valtuuskirja*

Poliisihallitus antaa 9 a ja 9 b §:ssä tarkoitettuun avun antamiseen Suomessa osallistuvalla vieraan valtion virkamiehelle määräaikaisen valtuuskirjan, josta ilmenee virkamiehen toimivalta. Valtuuskirjassa tulee lisäksi olla virkamiehen nimi, kansalaisuus, virka-asema ja valokuva. Virkamiehen on pidettävä valtuuskirja mukanaan ja esitettävä se pyydettyä. Valtuuskirja on palautettava Poliisihallitukselle avun antamisen päätyttyä.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 10 §

#### *Tarkemmat säännökset*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää:

- — — — —
- 4) kansainväliseen sopimukseen perustuvien toimivaltuuksien käytöstä tehtävistä ilmoituksista ja selvityksistä;
  - 5) Prüm-päätöksen ja Prüm-sopimuksen tarkoittamista toimivaltaisista viranomaisista ja virkamiehistä sekä kansallisista yhteys- ja koordinaatiopisteistä;
  - 6) Atlas-päätöksen 1 artiklan täytäntöönpanojärjestelyiden sisällöstä.
- — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 2.

## Laki

**Rajatyylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatyylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta annetun lain 2 ja 4 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

### 1 §

Tällä lailla kumotaan Rajatyylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatyylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehdyn neuvoston päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta annetun lain (1207/2011) 2 ja 4 §.

### 2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

## Laki

### poliisin hallinnosta annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*lisätään* poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 873/2011 ja 1165/2013, siitä lailla 1165/2013 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti seuraavasti:

15 a §

*Poliisivaltuudet*

---

Poliisimiehellä on kansainvälisiä tehtäviä suorittaessaan poliisilaissa tai muussa laissa säädettyt valtuudet.

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

4.

## Laki

### puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 522/2005, ja  
*muutetaan* 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 522/2005 seuraavasti:

4 §

---

Virka-apu voi sisältää virkamiehen henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa sotavälinein tapahtuvaa ja poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa asevoiman käyttöä, jos se on vält-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

tämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

— — — — —

## 5.

### Laki

#### ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* ampuma-aselain (1/1998) 17 §:n 2 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1209/2011, sekä  
*lisätään* 17 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1209/2011, uusi 4—6 kohta seuraavasti:

#### 17 §

#### *Soveltamisalaa koskevat poikkeukset*

— — — — —  
Tämä laki ei myöskään koske:

— — — — —

3) rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS 17 ja 19 artiklan nojalla Suomen alueella toimiville toisen jäsenvaltion toimivaltaisille virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

4) yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä annetun neuvoston päätöksen 2008/617/YOS 3 artiklan perusteella Suomen alueella toimiville jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

5) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan perusteella käynnistetyn yhteistyön johdosta Suomen alueella toimiville jäsenvaltioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa;

6) poliisilain (872/2011) 9 b §:n nojalla käynnistetyin kansainvälisen yhteistyön johdosta Suomen alueella toimiville vieraiden valtioiden virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta eikä niiden hallussapitoa.

-----

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 6.

### Laki

#### pelastuslain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan pelastuslain (379/2011) 38 § seuraavasti:

#### 38 §

##### *Kansainvälinen pelastustoiminta*

Sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu ja jollei kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa muuta johdu, sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, jos avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäministeriö voi myös pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.

~~Sen lisäksi, mitä päätöksenteosta 1 momentissa säädetään, päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä säädetään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.~~

Ulkomaille annettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan 32 §:ssä tarkoitetuissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä avustamista sekä asiantuntijoiden, muodostelmien ja materiaaliavun toimittamista ihmisen tai luonnon aiheuttamissa katastrofitilanteissa sekä unionin pelastuspalvelumekanismista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (1313/2013/EU) tarkoitettuja toimia.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

Suomeen vastaanotettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan materiaaliapua ja kansainvälisten pelastustoimen asiantuntijoiden ja muodostelmien antamaa apua suomalaiselle toimivaltaiselle pelastusviranomaiselle 32 §:n mukaisissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä. Suomeen vastaanotettavan pelastustoimeen kuuluvan avun osalta noudatetaan lisäksi, mitä Suomen ja apua antavan valtion välillä on valtiosopimuksin sovittu ja unionin pelastuspalvelumekanismista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöstä (1313/2013/EU).

Pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelusuhteesta ja henkilöstön asemasta avustustoiminnassa säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa (1287/2004).

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_  
päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20 \_\_\_\_.

7.

## Laki

### rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* rajavartiolain (578/2005) 1 §:n 3 momentti, 4 §, 12 §:n 2 momentti, 15 c §, 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 33 §, 77 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti ja 77 a §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti, 4 §, ~~12 §:n 2 momentti~~, 15 c § ja 28 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta laissa 478/2010 ja **12 §:n 2 momentti**, 33 §, 77 §:n otsikko sekä 2 ja 3 momentti ja 77 a § laissa 749/2014, sekä  
*lisätään* lakiin uusi 15 d, 35 e—35 h ja 79 a § seuraavasti:

1 §

*Soveltaisala*

— — — — —  
Sisärajasta, ulkorajasta, rajanylityspaikasta, rajavalvonnasta, rajojen valvonnasta ja rajatarkastuksesta säädetään henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/399, jäljempänä *Schengenin rajasäännöstö*. Tässä laissa säädetään mainitun asetuksen edellyttämistä kansallisista tehtävistä ja toimivaltuuksista sekä päätöksentekojärjestyksestä rajavartiolaitoksessa.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 4 §

#### *Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellinen kohdentuminen*

Rajavartiolaitos toimii siellä, missä se on rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, rajavaltuutuksen suorittamiseksi taikka rajavartiolaitokselle säädettyjen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamiseksi perusteltua, sekä merialueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitetulla talousvyöhykkeellä. Muualla rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi, virka-avun antamiseksi taikka tuen antamiseksi toiselle suomalaiselle viranomaiselle.

Rajavartiolaitos osallistuu rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi annetun neuvoston päätöksen 2008/615/YOS 5 luvun mukaiseen yhteistyöhön (*Prüm-yhteistyö*) ja yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä annetun neuvoston päätöksen 2008/617/YOS mukaiseen yhteistyöhön (*Atlas-yhteistyö*).

### 12 §

#### *Rajanylityspaikat*

---

Sisäministeriö huolehtii Schengenin rajasäännösten 5 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja 39 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rajanylityspaikkaluettelon toimittamisesta Euroopan komissiolle.

### 15 c §

#### *Rajavartiolaitoksen osallistuminen kansainväliseen tehtävään sekä teknisen tai operatiivisen avun pyytäminen*

Rajavartiolaitos päättää osallistumisesta muuhun kuin 15 b §:ssä tarkoitettuun Rajaturvallisuusviraston koordinoimaan tehtävään, näihin tehtäviin liittyvän teknisen avun antamisesta, rajaturvallisuusvirastoasetuksen 8 artiklassa tarkoitetun lisäavun pyytamisestä sekä osallistumisesta muuhun kuin 15 d §:ssä tarkoitettuun kansainväliseen tehtävään.

Rajavartiolaitoksen päällikkö päättää rajavartiolaitoksen osallistumisesta Prüm- ja Atlas -yhteistyöhön.

Mitä päätöksenteosta 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan, jollei päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta ja pyytamisestä säädetään lisäksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetusta laista ( / ) muuta johdu.

Rajavartiolaitoksen kansainvälisessä tehtävässä antamasta teknisestä tai operatiivisesta avusta voidaan periä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) tarkoitettua omakustannusarvoa alhaisempi maksu, joka vastaa avun antamisesta rajavartiolaitokselle aiheutuneita lisäkustannuksia.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 15 d §

*Rajaturvallisuusavun pyytäminen ja antaminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklassa tarkoitetussa tilanteessa*

Rajavartiolaitos on vastuuviranomainen Suomen vastaanottaessa apua rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi (*rajaturvallisuusapu*) osana Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa eivät tulisi sovellettaviksi rajaturvallisuusvirastoasetuksen mukaiset toimet.

Rajavartiolaitos voi antaa rajaturvallisuusapua Euroopan unionin jäsenvaltiolle osana Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklan täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa eivät tulisi sovellettaviksi rajaturvallisuusvirastoasetuksen mukaiset toimet.

Päätöksenteosta rajaturvallisuusavun pyytämisessä tai antamisessa säädetään kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

### 28 §

*Rajavalvontaa koskevat toimivaltuudet*

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja muualla säädetään, rajavartiomiehellä on Schengenin rajasäännöstössä tarkoitetun rajavalvonnan suorittamiseksi oikeus ilman rikosepäilyä:

3) suorittaa Schengenin rajasäännöstön 8 artiklan 2 kohdassa mainitut vähimmäistarkastukseen kuuluvat toimenpiteet;

4) suorittaa kolmansien maiden kansalaisille Schengenin rajasäännöstön 8 artiklan 3 kohdassa mainitut perusteelliseen maahantulotarkastukseen ja perusteelliseen maastalähtötarkastukseen sekä perusteelliseen lisätarkastukseen kuuluvat toimenpiteet;

### 33 §

*Rajavartiomiehen toimivaltuus poliisitehtävissä*

Rajavartiomiehellä on 21 §:ssä tarkoitetuissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden poliisitehtävissä, 22 §:ssä tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten torjumiseksi ja erityistilanteiden hoitamiseksi, Prüm- ja Atlas -yhteistyössä sekä merenkulun turvatoimilaissa tarkoitetussa rajavartiolaitokselle kuuluvassa tehtävässä poliisimiehelle poliisilain 2 ja 3 luvussa säädetty toimivaltuudet, jollei päällystään kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita.

Mitä poliisilain 2 luvun 4 §:n 2 momentissa, 6 §:n 3 momentissa ja 8 §:n 2 momentissa säädetään päällystään kuuluvasta poliisimiehestä, sovelletaan rajavartiolaitoksessa vähintään luutnantin arvoiseen rajavartiomieheen.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 35 e §

#### *Rajaturvallisuusapua antavan Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen*

Schengenin rajasäännösten perusteella toimivaltaisella Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehellä on hänen antaessaan 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua rajavartiolaitokselle sen vastuulla olevassa tehtävässä tässä laissa rajavartiomiehelle säädetty toimivalta suorittaa Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti lukuun ottamatta 14 artiklan mukaista päätöstä evätä maahanpääsy. Mainitulla virkamiehellä on 35 §:n 1 ja 4 momentissa säädetty oikeus voimakeinojen käyttämiseen toimivaltaisen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa, jos hänen kotijäsenvaltionsa on antanut siihen suostumuksen eikä oikeutta ole rajoitettu Suomen tekemässä avunpyynnössä. Hätävärjelyn liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Virkamiehellä on kotijäsenvaltionsa suostumuksella oikeus kantaa Suomen alueella virka-aseita, ammuksia, voimankäyttövälineitä ja muita varusteita. Sallitut virka-aseet, ammukset, voimankäyttövälineet ja muut varusteet on ilmoitettava Suomen tekemässä avunpyynnössä.

### 35 f §

#### *Rajaturvallisuusapua antavan Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehen muut oikeudet ja velvollisuudet*

Sisäministeriö antaa 15 d §:n 1 momentissa tarkoitetun rajaturvallisuusavun antamiseen Suomessa osallistuvalla Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle määräaikaisen valtuuskirjan, josta ilmenee virkamiehen toimivalta. Valtuuskirjassa tulee lisäksi olla virkamiehen nimi, kansallisuus, virka-asema ja valokuva. Virkamiehen on pidettävä valtuuskirja mukanaan ja esitettävä se pyydettyä. Valtuuskirja on palautettava sisäministeriölle avun antamisen päätyttyä.

Virkamiehen on käytettävä tehtäviä suorittaessaan omaa virkapukuaan, jollei toimivaltainen suomalainen virkamies toisin määrää.

Virkamies rinnastetaan tekemiensä rikosten, häneen kohdistuvien rikosten sekä aiheuttamiensa vahinkojen osalta suomalaisiin virkamiehiin. Jos virkamiehen aiheuttama vahinko johtuu vakavasta laiminlyönnistä taikka tahallisuudesta, virkamiehen kotijäsenvaltiota voidaan vaatia korvaamaan kokonaan tai osittain vahingon perusteella maksetut vahingonkorvaukset. Virkamies on kotijäsenvaltiossaan sovellettavan kurinpito- ja virkasuhdelainsäädännön alainen.

Virkamiehen oikeudesta käyttää rajavartiolaitoksen henkilökäytöstä säädetään henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

### 35 g §

#### *Rajavartiomiehen toimivaltuudet ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen rajaturvallisuusapua annettaessa*

Rajavartiomiehellä on antaessaan rajaturvallisuusapua tässä laissa säädetty toimivalta suorittaa Schengenin rajasäännösten mukaisia tehtäviä apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsen-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

valtion pyynnöstä. Toimivaltuudet eivät kuitenkaan voi ylittää niitä toimivaltuuksia, mitä apua vastaanottava jäsenvaltio hänelle antaa.

Lisäksi rajavartiomiehellä on 35 §:n 1 ja 4 momentissa ja tämän lain nojalla annetuissa säännöksissä säädetty oikeus käyttää sellaisia tehtävän kannalta tarpeellisia ja puolustettavia voimakeinoja, jotka ovat apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisia, jollei vastaanottava jäsenvaltio rajoita niitä.

Rajavartiomiehellä on oikeus käyttää apua antaessaan omaa virkapukuaan sekä kantaa mukanaan virka-aseita, ammuksia, voimankäyttövälineitä ja muita varusteita, jollei vastaanottava jäsenvaltio toisin määrää.

### 35 h §

#### *Rajavartiomiehen oikeudellinen asema Suomen alueen ulkopuolella*

Rajavartiomiehen virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin hänen toimiessaan 15 b—15 d §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä Suomen alueen ulkopuolella sovelletaan samoja säännöksiä ja määräyksiä kuin Suomessa toteutettavassa virkatehtävässä, jollei vastaanottava valtio rajoita oikeuksia Euroopan unionin **lainsäädännön** tai kansainvälisen sopimuksen perusteella. **Virkamiesasemaan kuuluvista eduista säädetään virkaehtosopimuksissa.**

**Edellä 15 d §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin osallistuvaan rajavartiomieheen sovelletaan tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia (1522/2016).**

### 77 §

#### *Rajavartiolaitoksen antama virka-apu ja tuki*

---

Rajavartiolaitos on velvollinen antamaan pelastusviranomaiselle, poliisille, Tullille ja puolustusvoimille virka-apua, joka edellyttää sellaisen rajavartiolaitokselle kuuluvan kaluston, henkilövoimavarojen tai erityisasiantuntijapalvelujen käyttöä, jota mainituilla viranomaisilla ei sillä hetkellä ole käytettävissään. Rajavartiolaitos voi antaa pelastusviranomaiselle, poliisille ja Tullille sisällöltään virka-apua vastaavaa tukea Suomen alueen ulkopuolella niiden toimialaan kuuluvassa tehtävässä. Virka-avun ja tuen antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Virka-avun antamisesta päättää hallintoyksikön päällikkö tai hallintoyksikössä tähän tehtävään kirjallisesti määrätty vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies. Esitutkintaa tai pakkokeinoja koskevan virka-avun antamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Suomen alueen ulkopuolella annettavasta tuesta päättää rajavartiolaitoksen päällikkö. Jos kyse on sisäisen turvallisuuden kannalta erityisen merkittävästä tuesta Suomen alueen ulkopuolella, asiasta päättää sisäministeriö. Päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisessa ja pyytämisessä säädetään lisäksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

### 77 a §

#### *Rajavartiolaitoksen virka-apu ja tuki poliisille merialueella*

Poliisilla on oikeus saada rajavartiolaitokselta Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla.

Poliisilla on oikeus saada sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua virka-apua vastaavaa tukea toimiessaan Euroopan unionin jäsenvaltion merialueella ja talousvyöhykkeellä jäsenvaltion pyynnöstä sellaisessa poliisin toimialaan kuuluvassa tehtävässä, joka perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen, Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määriteltyjen terrorististen tekojen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuva voimakeinojen käyttö edellyttää, että se on välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Voimakeinojen on oltava apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön ja pyynnön mukaisia. Tukeen sovelletaan, mitä tässä pykälässä ja 77 b—77 d §:ssä säädetään virka-avusta.

Rajavartiolaitoksella on poliisin johdolla oikeus sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvien voimakeinojen käyttöön rajavartiolaitoksen avustaessa poliisia terrorismirikoksen estämisessä tai keskeyttämisessä 1 ja 2 momentin mukaisissa tilanteissa.

Sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvalla voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan virkamiehen henkilökohtaista aseistusta voimakkaampaa sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa sellaista asevoiman käyttöä, joka soveltuu poliisitehtävän suorittamiseen.

Voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Erityisesti on otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa. Ennen voimakeinojen käyttöä on niiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan varoitettava.

Poliisi päättää tässä pykälässä tarkoitettujen voimakeinojen käyttämisestä ja johtaa niiden käyttöä. Voimakeinoja saa käyttää vain rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies. Voimakeinojen käytöstä säädetään poliisilain 2 luvun 17 §:n 3 momentissa. Hätävarjelun liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

### 79 a §

#### *Puolustusvoimien tuki rajavartiolaitokselle kansainvälistä apua annettaessa*

Puolustusvoimat voi antaa rajavartiolaitokselle sen tehtävän suorittamiseksi virka-apua vastaavaa tukea toisen valtion alueella 15 b ja 15 d §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Tukeen eivät kuulu sotilaalliset voimakeinot eivätkä rajavartiomiehen toimivaltuudet. Sivullisen oikeudesta välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen rajavartiomiehen ohjauksessa säädetään 35 §:n 2 mo-

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

mentissa ja oikeudesta hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:ssä. Hätävarjelun liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä sekä voimakeinojen käytön liioittelusta 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tuen pyytämisestä puolustusvoimilta säädetään 79 §:n 3 momentissa. Jos kyse on 15 d §:n mukaiseen rajaturvallisuusapuun liittyvästä tuesta taikka taloudellisesti erityisen merkittävästä tuesta, tuen pyytämisestä puolustusvoimilta päättää kuitenkin sisäministeriö. ~~Sisäministeriön pyytä-~~  
~~mään~~ Tuen antamisesta päätetään noudattaen puolustusvoimista annetun lain 12 §:n 3 momentissa säädettyä menettelyä. Päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisessa ja pyytämisessä säädetään lisäksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa.

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

## 8.

### Laki

#### henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 39 §:n 1 momentin 7 kohta ja  
*lisätään* 39 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1182/2013, uusi 8 kohta seuraavasti:

#### 39 §

##### *Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille*

Rajavartiolaitos saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilörekisterinsä tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona:

---

7) yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyssä yleissopimuksessa määrätyt edellytykset täyttävän valtion rajavalvontaa ja rajatarkastuksia suorittaville viranomaisille rajavalvonnan ja rajatarkastusten suorittamista varten;

## Valiokunnan mietintö HaVM 9/2017 vp

8) rajavartiolain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_  
päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20 \_\_\_\_.

Helsingissä 19.5.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps  
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk  
jäsen Mika Kari sd  
jäsen Elsi Katainen kesk  
jäsen Sirpa Paatero sd  
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr  
jäsen Wille Rydman kok  
jäsen Joona Räsänen sd  
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps  
jäsen Matti Semi vas  
jäsen Kari Tolvanen kok  
varajäsen Pertti Hakanen kesk

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

istuntoasiainneuvos Henri Helo